

EKONOMSKI FAKULTET – Podgorica

Lekcija 3 – **Pojam i sadržaj bilansa**

Veza između bilansa stanja i bilansa uspjeha

- Statička teorija bilansa
- Dinamička teorija bilansa
- Organska teorija bilansa

Da li će bilans stanja iskazivati bilansnu imovinu ili imovinu preduzeća zavisi od načina procenjivanja (vrednovanja) bilansnih pozicija, a vrednovanje bilansnih pozicija uslovljeno je shvatanjem i ciljem bilansa.

Ako je cilj bilansa da pruži informaciju o pokriću dugova (obaveza), što odgovara statičkom shvatanju bilansa, bilans stanja će iskazivati imovinu preduzeća, što znači da će se procenjivanje bilansnih pozicija na strani aktive vršiti po vladajućim cenama na tržištu na dan bilansa, a obaveze na strani pasive će se iskazivati u iznosu u kome će se one isplatiti.

Cilj bilansa i vrednovanje bilansnih pozicija -Dinamičko shvatanje bilansa-

Cilj bilansa – utvrđivanje periodičnih međusobno uporedivih finansijskih rezultata.

Iskazana bilansna imovina biće, po pravilu niža od imovine preduzeća.

Naglasak na procjenjivanju prihoda i rashoda – naglasak na bilansu uspjeha

Bilans stanja ima karakter računa izravnanja.

- Osnovna sredstva i zalihe tretiraju se kao budući rashodi i procjenjuju po nabavnoj cijeni
- Potraživanja se procjenjuju po nižoj vrijednosti
- Obaveze se procjenjuju po višoj cijeni

Statička teorija bilansa

Cilj bilansa kontrola pokrića dugova, odnosno obaveza prema trećim licima – kontrola zaštite pšovjerilaca

Imovinsko shvatanje bilansa ne dozvoljava latentne rezerve u bilansu stanja.

Shvatanje bilansa kao računa izravnavanja pri utvrđivanju periodičnog finansijskog rezultata latentne rezerve su imanentne bilansu stanja zbog opreznosti u iskazivanju finansijskog rezultata.

Statička teorija bilansa

Cilj bilansa kontrola pokrića dugova, odnosno obaveza prema trećim licima – kontrola zaštite povjerilaca

Statička teorija se razvila iz trgovačkog računovodstva – prosto knjigovodstvo

Finansijski rezultat se utvrđuje sačinjavanjem inventara kojim se popiše sva imovina i sve obaveze na određeni dan.

Oduzimanjem obaveza od imovine dobija se čista imovina. Ta čista imovina se poredi sa čistom imovinom iz prethodnog perioda i dolazi se do finansijskog rezultata.

Statička teorija bilansa

Cilj bilansa kontrola pokrića dugova, odnosno obaveza prema trećim licima – kontrola zaštite povjerilaca

Imovina je potencijal za pokriće dugova. Interpretaciju je moguće izvršiti sa dva stanovišta:

- **Rasprodaja imovine i iz unovčenih sredstava isplata dugova – posledica prestanak društva (likvidacija)**
- **Produženje kontinuiteta privredne aktivnosti preduzeća uz isplatu dugova iz pribavljanja novčanih sredstava po osnovu prodaje gotovih proizvoda. I eventualno pribavljanje likvidnih (novčanih) sredstava po osnovu drugih transakcija, uz produženje života preduzeća**

Dinamička teorija bilansa

Cilj bilansa je utvrđivanje finansijskog rezultata.

Utemeljivač prof. Šmalenbah.

Finansijski rezultat nije trenutna slika već slika kumuliranih rezultata poslovanja u obračunskom razdoblju. – ova teorija se naziva dinamičkom teorijom.

Dinamička teorija insistira na periodičnom bilansu uspjeha kao mjerilu ekonomičnosti, pri čemu je vrhunski zahtjev vremenska uporedivost periodičnih finansijskih rezultata.- „omogućava preduzeću da sazna svoj pravac kretanja, te da mu to služi kao kompas“

Dinamička teorija bilansa

Dinamička teorija polazi od dvije kategorije pojmova:

- Rashodi – prihodi
- Izdaci – primici

Rashodi su „uništena – likvidirana“ dobra u procesu proizvodnje ili na neki drugi način.

Prihodi su vrijednosti prodatih učinaka.

Izdaci i primici su kategorije novčanog računa.

Dinamička teorija bilansa

Na kraju životnog vijeka preduzeća:

Svi prihodi = svim primicima

Svi rashodi = svim izdacima

TFR = Svi primici – Svi izdaci, ili

TFR = $NSK_t - NSK_o$

Dekomponovanje TFR na periodične rezultate (prihodi se u periodičnim rezultatima ne izjednačavaju sa primicima, niti rashodi sa izdacima)

Dinamička teorija bilansa

Bilans stanja nema ulogu imovinskog bilansa, već ima ulogu pomoćnog sredstva za utvrđivanje finansijskog rezultata i ima tretman računa izravnjanja između prihoda i primitaka i rashoda i izdataka.

AKTIVA	PASIVA
Likvidna sredstva	Sopstveni kapital
Buduća primanja	Buduća izdavanja
Budući rashodi	Budući prihodi

Buduća primanja su nenaplaćena potraživanja, a buduća izdavanja neisplaćene obaveze.

Budući rashodi su realiteti (osnovna sredstva i zalihe) a budući prihodi su prihodi narednih obračunskih perioda (na primjer avansi kupaca).

Dinamička teorija bilansa

Bilans uspjeha

RASHODI	PRIHODI
• Reshod sada izdatak sada	• Prihod sada, primanje sada
• Reshod sada, izdatak ranije	• Prihod sada, primanje ranije
• Reshod sada, izdatak kasnije	• Prihod sada, primanje kasnije
• Raashod sada, prihod sada	• Prihod sada, rashod sada
• Reshod sada, prihod ranije	• Prihod sada, reshod ranije
• Reshod sada, prihod kasnije	• Prihod sada, reshod kasnije

Organska teorija bilansa

tvorac prof. Šmit:

- Da postoji neraskidiva veza između bilansa stanja i bilansa uspjeha
- Da postoji nerskidiva veza između preduzeća i privrede

Cilj bilansa i vrednovanje bilansnih pozicija -Imovinsko (statičko) shvatanje bilansa-

Jedan od osnovnih ciljeva bilansa stanja je sagledavanje globalne likvidnosti preduzeća

Ovom cilju predodređena je i struktura bilansa stanja, odnosno redosled bilansnih pozicija.

- **Angažovana sredstva u bilansu stanja prikazuju se prema stepenu njihove likvidnosti.**
- **Obaveze u pasivi bilansiraju se prema rokovima njihovog dospjeća.**

Pojam, sadržina i shvatanje bilansa

Aktiva	Pasiva
Tekuća aktiva	Kratkoročne obaveze
Fiksna aktiva	Dugoročne obaveze
Ukupna aktiva	Čista imovina
	Ukupna pasiva

Tekuća aktiva = obrtna sredstva

Kriterijum za klasifikaciju neke imovine kao tekuća aktiva je saznanje o tome da li se ulaganja u konkretni oblik aktive realizuju u novčana sredstva u toku jednog poslovnog ciklusa ili godine dana, zavisno od toga šta predstavlja duži period vremena

Pod imovinom se podrazumijevaju sva sredstva koja preduzeće koristi radi ostvarivanja svojih ciljeva. – **ukupna ili bruto imovina**

Dva aspekta imovine su značajna za posmatranje:

- Oblik u kom se imovina javlja
- Izvori iz kojih potiče

Imovinu preduzeća mogu činiti: stvari, prava i novac.- AKTIVA

Prema tome u koju se svrhu koristi imovinu možemo posmatrati kao:

- Poslovnu imovinu
- Neposlovnu imovinu

Poslovna imovina je ona koja se koristi radi obavljanja osnovne djelatnosti preduzeća – u poslovne svrhe.

Neposlovna imovina je ona imovina koja služi za zadovoljenje zajedničkih potreba: odmarališta, autobusi za prevoz radnika, sporsteki tereni i sl.

Poslovna imovina se prema ulozi koju ima u poslovnom procesu, odnosno prema dužini vremena potrebnog za prelazak iz oblika u kom jeste u novac dijeli na :

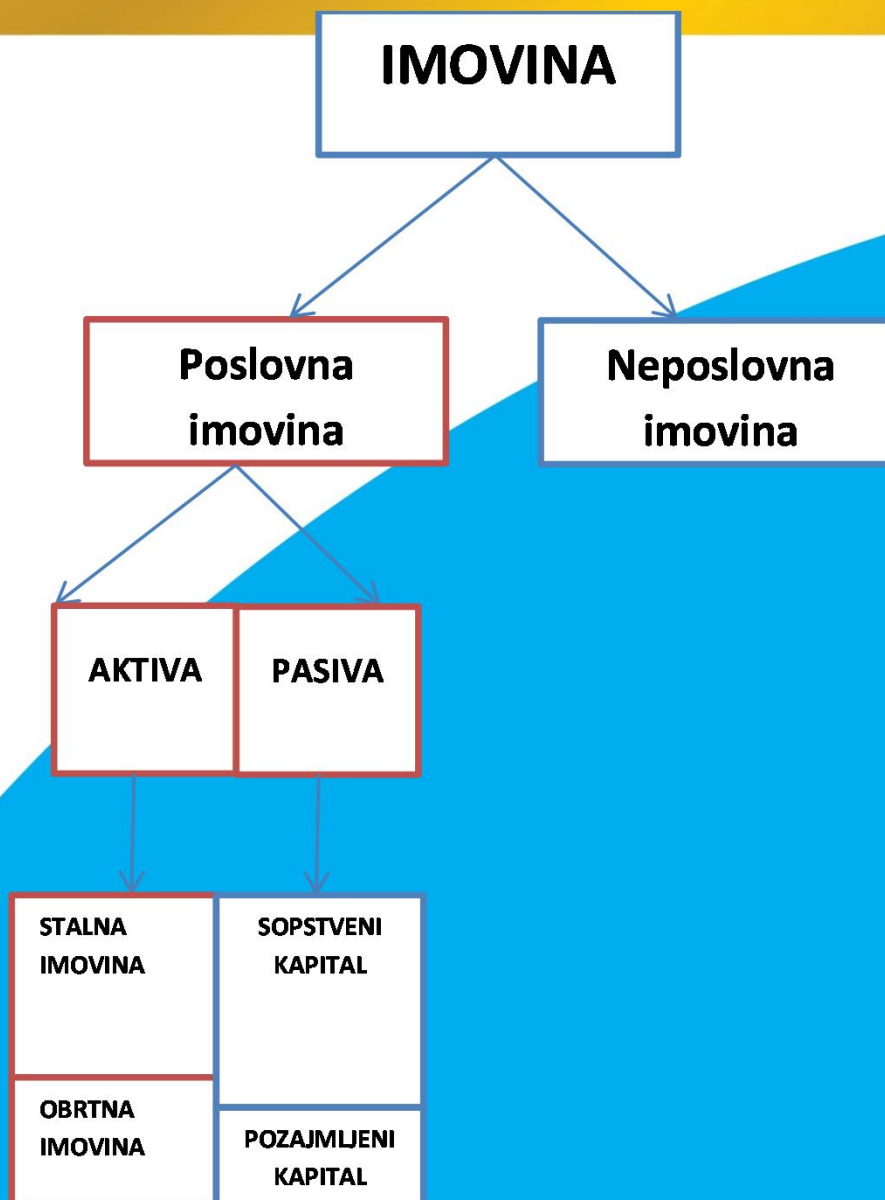
- Stalnu
- Obrtnu

Kada imovinu posmatramo prema vlasništvu, odnosno prema izvorima iz kojih potiče tada govorimo o PASIVI.

Imovina može poticati od vlasnika i od povjerilaca.

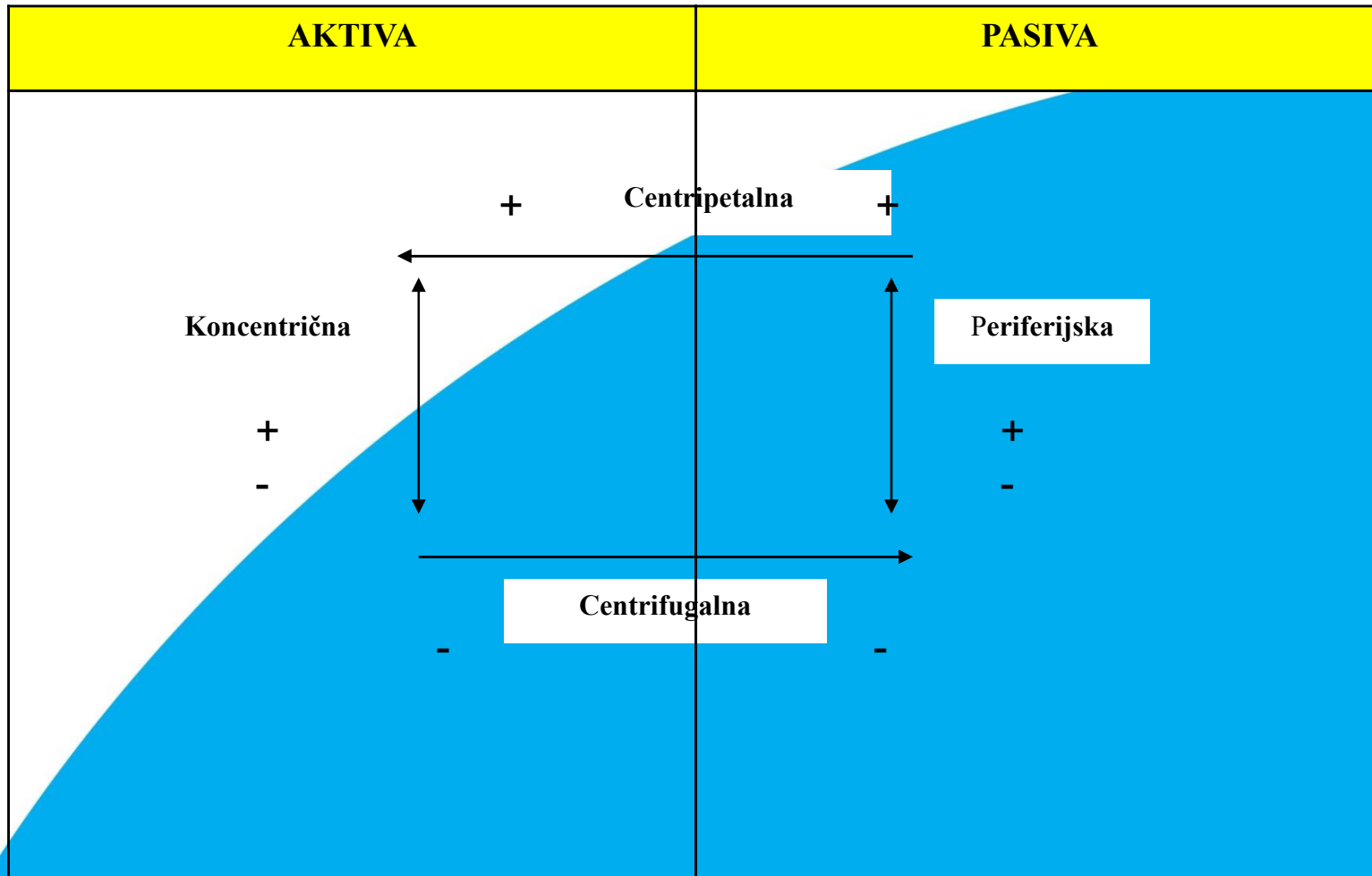
NETO IMOVINA – imovina finansirana iz sopstvenog kapitala

$$\text{NI} = \text{BI} - \text{UO}$$

Njemački teoretičar Pape sistematizovao je sve poslovne događaje u četiri osnovna tipa:

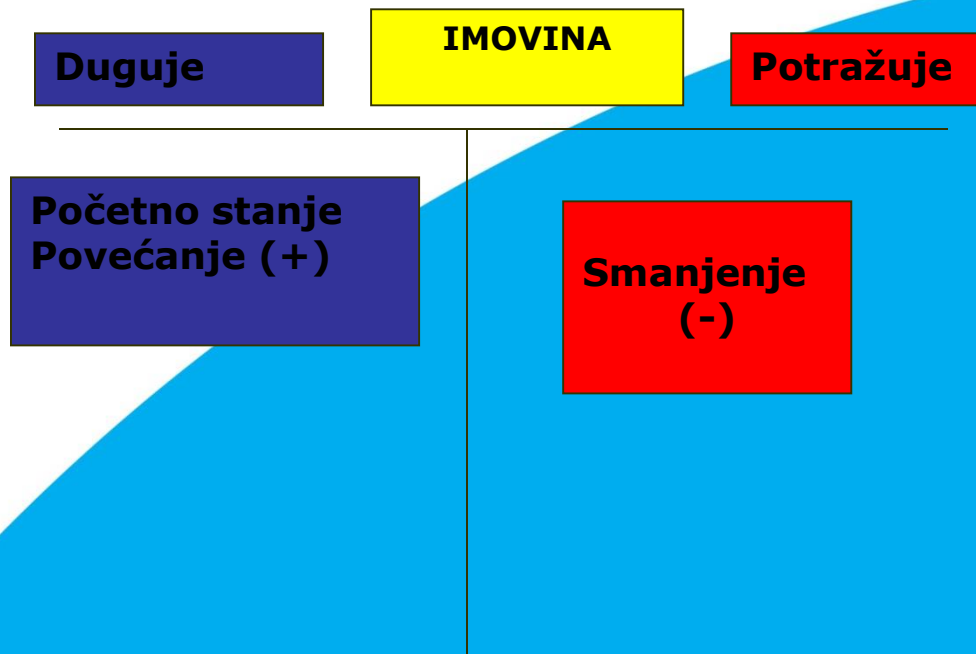
- Iz spoljašnjeg svijeta u preduzeće
- Iz preduzeća u spoljašnji svijet
- Unutar samog preduzeća
- U spoljašnjem svijetu

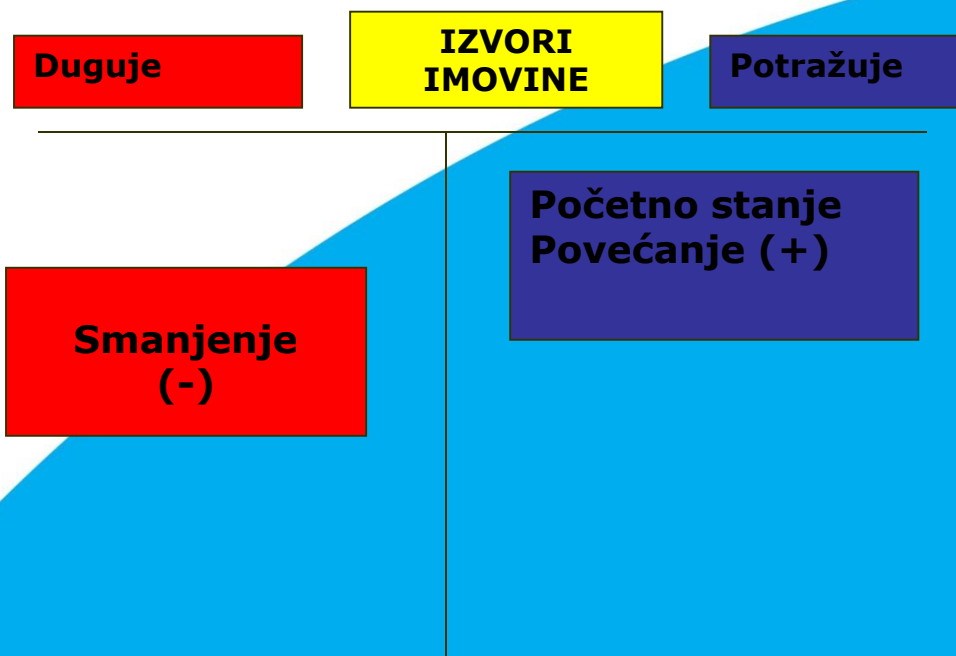

Uticaj ekonomskih promjena na cjelinu i djeloe bilansa:

r. br	Ekonomske promjene	A =	SK + O	
1	Povećanje uloga osnivača	+	+	
2	Smanjenje uloga osnivača	-	-	
3	Zaduženje kod povjerilaca	+		+
4	Razduženje kod povjerilaca	-		-
5	Izmjena u sastavu aktive	+ -		
6	Izmjena u sastavu pasive		+ -	+ -
7	Prihodi od prodaje	+	+	
8	Rashodi od prodaje	-	-	
9	Ostali prihodi	+	+	
10	Ostali rashodi	-	-	
11	Smanjenje obaveza usled prihoda		+	-
12	Povećanje obaveza umjesto rashoda		-	+

“Prihodi uvijek potražuju”

“Rashodi uvijek duguju”

